

СНЯДАНКО

Амаркорд

Харків
«Фоліо»
2011

Дитячі пристрасті

Коли варто починати, на що не варто звертати увагу, або Як закохатися в Джорджа Майкла?

Хлопчик Толя був найвищим, найтовщим і найкучерявішим у нашому класі. Він дуже соромився того, що сорочка його шкільної форми часто розходилася на його круглому животі, гудзики маринарки на ньому не сходилися, а мама примушувала його влітку одягати під штани довгі підколінки замість шкарпеток, а взимку — теплі вовняні рейтузи, в'язані бабцею. Я добре його розуміла, бо мене мама теж завжди примушувала одягати під сукню шкільної форми довгі панталони із грубої вовни, які чомусь в народі називалися «реформами», і їх часом було видно з-під короткої спіднички. Або, можливо, мені лише так здавалося, що їх було видно, але вже саме відчуття, що на тобі одягнуто щось настільки жакливе, могло отруїти життя кому завгодно. Я не знаю, що робив зі своїми рейтузами Толя, а я, починаючи класу десь із шостого, щоранку знімала панталони в під'їзді і запихала їх в отвір поштової скриньки, а після школи виймала звідти. Аж поки одного разу мама не повернулася з роботи раніше і не знайшла мої «реформи» поряд із журналом «Наука и жизнь».

Толя був дуже сором'язливим хлопчиком і щоразу червонів, коли його викликала до дошки вчителька математики. На перервах, коли всі інші хлопці бігли надвір грати у футбол або перескакували один одному через спину, що називалося «бавитися в козла», Толя знаходив куточок, де його ніхто не бачив, витягав із якоїсь потаємної кишеньки маринарки тоненьку книжечку темно-зеленого кольору і читав її упродовж усієї перерви, намагаючись залишитися непоміченим, бо така поведінка навряд чи знайшла би схвалення в очах наших із ним однокласників. Для своїх читань Толя переважно піднімався на останній шкільний поверх, там, у закамарку біля кабінету фізики, знаходився «апендикс» коридору, у якому завжди було тихо й безлюдно, бо вчителька фізики, яка завідувала цим кабінетом, вважала, що перерва існує не для того, щоб учні могли вибігатися і викричатися, а для того, щоб учителі відпочивали і готувалися до наступного уроку. Тому вона дуже суворо стежила за тим, щоб біля її кабінету не бавилися «у козла», «у резинки» чи навіть у «фантики». Порушники спокою у цьому куточку могли нарватися на серйозні неприємності, і деякі з них таки нарвалися. Одному навіть довелося підліковувати наслідки пережитого стресу в психолога. Тому тепер усі старалися бавитися подалі від цього кабінету.

Але в першому класі ми з Толею не могли цього знати, бо ще не вивчали фізики і навіть не переходили з кабінету в кабінет, як учні-старшокласники, а відсиджували всі уроки в одному і тому ж класі «молодшої школи», розміщеної в протилежному від школи «старшої» крилі, і зі всього нашого класу на екскурсії до протилежного «дорослого» крила ходили тільки ми з Толею. Кожен із нас ховав при цьому свою тоненьку книжечку темно-зеленого кольору, а потім навіть виявилось, що то були дві однакові книжечки під назвою «Козетта». Уривок із роману Віктора Гюго я впізнала здалеку завдяки уніфікованості радянських видань

та однотипності книжкових добірок у книгозбірнях наших батьків, що подекуди і досі нагадує про часи, коли книги «брали на макулатуру».

Я не знаю, чому ми з Толею вибрали саме цю книжку для своїх потаємних читань під час перерви. Зараз мені здається, що в цьому не було ніякої романтики, просто книга ця була найменшою, найлегшою і, відповідно, найзручнішою для транспортування під шкільною формою. Але тоді цей збіг обставин видався мені таємничим, загадковим і сповненим прихованого змісту.

Толя найпершим у нашому класі навчився читати і завжди отримував відмінні оцінки на уроках каліграфії. Він не був круглим відмінником і явно віддавав перевагу гуманітарним дисциплінам перед точними науками, але однокласники все одно з нього кепкували, як часто кепкують зі зразкових «майбутніх медалістів», хлопці навіть не брали його з собою дивитися, як грають у футбол старшокласники.

Після закінчення 1-го класу мама Толі поговорила з директором, і його перевели відразу до 3-го, щоб він не особливо виділявся серед набагато нижчих і мініатюрніших однолітків. Програму пропущеного року Толя наздогнав за літо. Його батьки працювали разом із моїми і час від часу заходили до нас у гості, а одного разу ми навіть улітку поїхали разом відпочивати. Як тоді було модно, в пансіонат поблизу Одеси, на власних автомобілях. Усю дорогу Толя намагався зацікавити мене то грою в шахи, то шашками, то розмовою про книжки. Але нас із ним обох так нудило, що батькам доводилося зупинитися щопівгодини, аби мами виводили нас по черзі на свіже повітря, де кожне з нас старанно виблювувало рештки сніданку, щоб потім сісти назад до машини і знову завбачливо стиснути в кулаці поліетиленову торбинку на випадок, якщо вчасно зупинитися не вдасться. Напевно, через ці незручності нам так і не вдалося знайти спільної

мови і протягом усього наступного відпочинку дружба наша так і не зміцніла. Щоправда, Толя час від часу намагався запропонувати мені зіграти на території пансіонату у прокатний бадмінтон, але мені чомусь постійно пригадувалися подробиці нашої спільної подорожі і те, як Толя одного разу мало не вимастив мені шорти, ледь устигнувши вискочити з машини із уже переповненим поліетиленовим мішечком у руках, тож я переважно відмовлялася.

Крім того, мені дуже не подобалися труси в жовтий горошок, які Толина мама одягала на нього замість плавок, і Толин живіт, який округло нависав над трусами в жовтий горошок. А ще мені постійно ставили Толю в приклад, щойно ми переступали поріг їдальні.

— Дивися, — починала і закінчувала моя мама кожному з процедур споживання їжі, — Толя вже все з'їв, а ти ще думаєш над тарілкою.

Я навіть не намагалася дорівнятися до Толі, який у 30-градусну спеку з виразом неймовірного блаженства на обличчі поглинав дві порції холодних макаронів, запивав їх теплим киселем із сушених грушок, а потім ішов на пляж і заїдав це все ще чотирма порціями хліба з маслом, який давали на сніданок до чаю.

Одним словом, жодної симпатії Толя в мене не викликав, навіть незважаючи на повну відсутність у пансіонаті інших дітей нашого з ним віку.

Коли мені ставало зовсім нудно, я не здавалася, і замість того, щоб іти до Толі, починала перечитувати прихоплений батьками з дому журнал «Наука и жизнь». Іншої літератури мама не взяла свідомо, аби я «не псувала очі». Лікар-окуліст порадила зробити мені паузу в читанні, щоб не довелося носити окуляри.

Особливо часто я перечитувала статтю, присвячену новим відкриттям у галузі кристалохімії, мабуть тому, що вона містилася на самому початку номера, а одного разу,

коли батьки в черговий раз намагалися примусити мене з'їсти котлету за обідом, я не витримала і процитувала: «Геокристалохімії як новому напрямку розвитку традиційної кристалохімії належить пріоритет у розгляді еволюції мінералів у гірських породах різних геологічних формацій, а також велика роль у розв'язанні проблем синтезу речовин із заданими властивостями з урахуванням енергії кристалічних ґраток, дослідженням ізоморфізму, поліморфізму за допомогою рентгеноструктурного, електронграфічного та нейтронографічного хімічного і комплексу фізичних методів дослідження. А ви тут дурницями переймаєтеся», — потім я переможно видихнула, випила компот і залишила батьків ошелешено спостерігати за тим, як Толя наминає свою порцію котлет із перловкою.

Можливо, уривок із цього монологу долинув і до Толиних вух, бо він більше не запрошував мене на партію гри в прокатний бадмінтон. Батьки заховали від мене журнал «Наука і життя», але апетиту на холодні макарони це мені не додало.

Шкодувати про свою тодішню юнацьку зарозумілість я почала значно пізніше, коли у 8-му класі зрозуміла, що вперше закохалася.

Майкл Джексон, поезія і «Ласковий май»

Насправді травень того року для жіночої частини нашого класу видався зовсім не ласкавий. Уважний спостерігач міг би зауважити явні ознаки своєї епідемії. Смаки моїх однокласниць поділилися рівно на три частини: одна частина була до безтями закохана в Майкла Джексона, інша — у Джорджа Майкла, третя, найменшчисельніша, обрала об'єктом своїх симпатій соліста повально модної на той час групи «Ласковий май». І невідомо, кому з них усіх везло найгірше.

Симптоми цього захворювання незалежно від вибору об'єкта закоханості завжди були одні і ті ж. Абсолютно всі, навіть найстаранніші відмінниці, раптом різко зменшували довжину шкільної форми, припиняли носити у волоссі обов'язкові для будніх днів голубі і для святкових — сніжно-білі стрічки, цупили в мами мешти на високих обцасах та, ігноруючи незручності, пов'язані з невідповідністю розміру, намагалися носити їх спершу після школи, а далі й на уроки.

Наступний етап хвороби відзначався яскраво помальованими в найнеймовірніші відтінки рожевого нігтями, густо нафарбованими, а часом і накладними віями, тоненько вискубанними бровами, дехто навіть наважувався на світло-рожеві тони помади. Це — у школі. Після школи ж макіяж ставав значно інтенсивнішим і викликав асоціації з героями Джеймса Купера, спідниці ставали настільки короткими, що з-під деяких курток їх могло бути не видно зовсім, до цього додавалися мамині парфуми в надто великих кількостях і випалені в під'їзді перші цигарки.

Остання, найбільш серйозна стадія захворювання приносила з собою стіни, рясно обклеєні плакатами з журналу «Ровесник», який передплачували тоді всі представники відповідного віку, індивідуальні колекції плакатів із інших видань і ще кардинальніші зміни зовнішності. Останнє залежало від різновиду захворювання.

Мої однокласниці, які старанно колекціонували зображення Майкла Джексона, фарбували волосся в чорний колір і робили сильну хімічну завивку. Ті, які збирали колекції зображень Джорджа Майкла, звертали на зачіску менше уваги, зате дбали про наявність у своєму гардеробі якомога більшої кількості чорних гольфів, джинсів і маринарок, які вони носили в поєднанні з гладко зачесаним назад волоссям і кількома парами сережок у вухах.

Прихильниці творчості «Ласкового мая» взагалі менше уваги звертали на зовнішність, частково наслідуючи в цьому своїх кумирів, а частково — через гірше матеріальне становище своєї родини порівняно із родинами дівчаток, закоханих у «західну попсу». Ознаки їхнього захворювання були ззовні найменш помітними, неспостережливе око взагалі могло сприйняти їх за цілком нормальних підлітків.

Уникнути цієї епідемії закоханості не вдалося і мені, щоправда, ознаки її проявилися чи не найпізніше за всіх у класі і не зовсім так, як мені цього хотілося б. Я вже навіть почала переживати за те, чи правильно відбувається в мене процес статевого дозрівання і чи відбувається він узагалі. Тому кожного ранку, прокинувшись, насамперед бігла в туалет, де в мене були старанно розвішані вирізані з юнацького журналу «Ровесник» плакати із зображеннями Майкла Джексона та Джорджа Майкла, а також невеличка газетна вирізка із чорно-білим груповим фото «Ласкового мая». Там я намагалася зрозуміти, при погляді на котрого із цих чоловіків серце моє починає битися сильніше.

Соромлячись свого запізненого розвитку, я навіть намагалася штучно стимулювати процес і протягом дня по черзі активно думати про кожного із претендентів на моє серце. Деякий час я втішала себе тим, що спершу повинна звикнути до вигляду об'єктів своєї симпатії, далі намагалася приходити в туалет двічі: спершу до сніданку, а потім — після нього, сподіваючись, що, можливо, на голодний шлунок кохання розвивається повільніше, ніж на ситий. Ще через тиждень я встановила собі регулярність відвідування — щопівгодини, але спричинилося це лише до того, що мама запитала, що в мене зі шлунком, і примусила випити якісь дві таблетки. А серце моє при вигляді сніданку все одно билося значно сильніше, ніж коли погляд мій зупинявся на котромусь із об'єктів палкого кохання всіх моїх однокласниць.

ЗМІСТ

Колекція пристрастей, або Пригоди молоді українки	3
Чебрець в молоці	231
Комашина тарзанка	433
Агатангел	569
Уривки з ненаписаного сценарію до багатосерійного фільму про кохання. <i>Оповідання</i>	859
«Шальке» проти Апокаліпсису. <i>Есей</i>	867